

УДК 327(510)

БЛИЗЬКОСХІДНИЙ НАПРЯМ РЕАЛІЗАЦІЇ КНР СТАТУСУ ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

**КОНОНЕНКО М.Г.,
аспірантка кафедри
міжнародних
відносин
та зовнішньої
політики
Інституту
міжнародних
відносин
Київського
національного
університету імені
Тараса Шевченка**

Присвячено важливій науковій проблемі – концептуально-теоретичним та практико-політичним аспектам реалізації КНР статусу відповідальної глобальної держави, зокрема на близькосхідному напрямі. Визначаються особливості формування нового світового порядку, його глобальні тенденції та їх значення для КНР. Особлива увага приділяється сучасним парадигмам розвитку КНР в умовах становлення нового світового порядку, місцю Китаю в близькосхідному регіоні.

Ключові слова: КНР, Близький Схід, світовий порядок, сучасна міжнародна система, новий світовий порядок, суверенітет, глобальні тенденції, відповідальна глобальна держава.

Розробка та практична реалізація національних глобально-орієнтованих стратегій розвитку є найактуальнішим питанням для кожної держави, як для України, так і Китаю. Його успішне вирішення безпосередньо залежить від розв'язання проблем методології та формування сучасних парадигм розвитку в умовах становлення нового світового порядку.

В міжнародно-політичних дослідженнях глобалізація найчастіше пов'язується з народженням нового світового порядку, що розуміється або як світ без гегемонії, або як відновлення супергегемонізму, або як становлення світового громадянського суспільства. Для політологічного підходу до глобалізації важливо, що в ході цього процесу в міжнародному житті ствер-

джуються нові центри прийняття політичних рішень, здатні не просто впливати на правила «глобальної гри», але навіть визначати нові правила. В цьому контексті особливого значення набуває проблема визначення ролі КНР в новому світовому порядку, вихід КНР на позиції відповідальної глобальної держави (*responsible global power*), що й зумовило мету нашого дослідження – визначення особливостей та етапів реалізації Китаєм його зростаючої глобальної відповідальності, на Близькому Сході зокрема.

Методологічні аспекти дослідження розглядаються у працях Е. Азроянца, І. Валлерстайна, М. Делягіна, Е. Кочетова, О. Неклесси, М. Косолапова, Ю. Павленка, С. Хантінгтона, М. Еллмана, А. Кінга, Б. Шнайдера, Р. Робертсона, Х. Хондкера¹. Теоретичні проблеми міжнародного порядку аналізуються, зокрема, у працях Е. Баталова, А. Богатурова, П. Циганкова, С. Шергіна, Л. Міллера, Д. Месснера, Дж. Розенау², проблеми формування світового порядку – у працях У. Грейдера, Ю. Давидова, С. Кортунова, В. Кувалдіна, В. Кулагіна, М. Лебедевої, І. Лукашука, Ю. Пахомова, А. Уткіна, С. Федуняка, П. Циганкова, А.-М. Слоттер, Я. Тінбергена, Д. Хелда, Н. Хомського, китайських політологів Жень Чженде, Вань Гуана Лі Юаньчао, Лі Венъжюя, Лю Ічана та ін.³

Ці та інші дослідження заклали фундамент для застосування методологічних принципів і підходів у рамках парадигми порядків до політологічного аналізу ролі в його формуванні окремих держав, зокрема Китаю.

Особлива увага в міжнародно-політичній науці приділяється зовнішній політиці КНР, розвитку відносин Китаю з провідними акторами сучасної міжнародної системи, зокрема США та РФ⁴. В той же час майже поза увагою дослідників залишились як питання визначення місця КНР в сучасному міжнародному порядку, так і трансформації в цьому контексті близькосхідного напрямку зовнішньої політики Китаю.

В XX столітті ідеї світополітичного регулювання формувались в американо-європейській ліберально-інституалістській традиції, їх створювали західні ідеологи. Категорії «міжнародний порядок» («*international order*») та «світовий порядок» («*world order*») вводиться в науковий обіг на межі XIX-XX століття спочатку в європейській, а потім в американській політичній думці, що було пов'язано з визнанням необхідності раціонального планування політичних дій.

Категорія «міжнародний порядок» фіксує базові онтологічні ознаки міжнародних відносин, які найчастіше визначаються як система військово-політичних, політичних, економічних та інших відносин між державами та іншими учасниками світової політики, яка формує міжнародний порядок і взаємодію між акторами. У процесі наукових досліджень міжнародного порядку склалися реалістичний, правовий, інституціональний, транснаціональний, а також цивілізаційний підходи. Системний підхід до аналізу структури цього поняття дозволяє виокремити економічний, політичний, інформаційний та інші види порядку. Цілісність світу передбачає, що вони є взаємопов'язаними елементами порядку як системи, яка реалізує суперечливість світу на основі взаємозв'язку, взаємозалежності і цілісності людської цивілізації.

Питання формування «світового порядку» обговорювалось після закінчення Другої світової війни і пов'язувалося з необхідністю підпорядкування національного суверенітету світовій владі, тобто як устрій, що виникає внаслідок відмови кожного від абсолютного суверенітету з метою врахування загальнолюдських інтересів і цінностей. За іншим підходом, під порядком міжнародним розумілася організація міждержавних відносин, спрямована на забезпечення потреб основних міжнародних акторів, а під світовим порядком – організація міжнародних відносин, спрямована на забезпечення гегемонії одного з міжнародних акторів.

В умовах постбіполярності погляди на регулювання міжнародних відносин зазнали чималих змін, що в основному було пов'язано з переглядом структури світополітичної системи з початку 90-х рр. XX століття. Потрясіння тієї пори привели до інтенсифікації дискусій навколо проблематики регулювання. Адже історично міжнародний порядок трансформувався в ході системних війн, функцією яких і була руйнація старого міжнародного порядку, що ставав перепоною на шляху формування нового порядку, необхідного для підтримки існування та подальшого розвитку міжнародної системи.

Базові принципи підтримки стабільності міжнародного порядку сьогодні намагаються переглянути. Найголовнішим принципом підтримки стабільності міжнародного порядку був принцип балансу сил. Але він працює лише в таких міжнародних системах, які мають чітку ієрархічну структуру, відбудовану на основі силових потенціалів наймогутніших держав. В результаті

збільшення кількості складових елементів та їх взаємопов'язаності поміж собою трансформується сама структура системи і, відповідно, порядок, що в ній утворюється. Сучасна міжнародна система еволюціонує і ускладнюється за рахунок створення мереж і нових корелятивних взаємозв'язків між її елементами.

Одночасно з руйнацією біполярного світового порядку відбувається прискорений процес трансформації більш глобального Вестфальського порядку. З одного боку, держави – головні суб'єкти міжнародних відносин – перетворюються в структури, що продовжують діяти на світовій політичній арені як унітарні суверенні об'єднання, хоча насправді їх складові частини вже ввійшли до складу більших мережних утворень на кшталт ЄС і перестали функціонувати як внутрішньо цілісні одиниці. Розвиток ЄС відбувається в напрямі створення поствестфальського утворення. Країни-члени ЄС зацікавлені в подоланні «вестфальського комплексу» задля подальшої політичної інтеграції і досягнення наступного рівня самоорганізації складної багатовимірної соціально-економічної системи, якою є ЄС як поствестфальське наднаціональне утворення. Країни світ-системного ядра вживають спроби доповнити звід правил і принципів, на яких ґрунтується сучасний міжнародний порядок.

Визначення підходів до формування нового світового порядку невід'ємно пов'язане з відповідним концептуальним баченням світової еволюції. На обрання лідерами світової політики тієї чи іншої ідеальної моделі світоустрою та стилю дій в глобальному соціополітичному середовищі впливає їх бачення моделі світового порядку в умовах посилення проявів кризи Вестфальської моделі світополітичної організації, головними ознаками якої є трансформація ролі держави та суверенітету держав. Змінена як за складом акторів та варіантів їх взаємодії, так і за механікою, практика взаємодій на міжнародній арені спонукає до пошуку концептуальних обґрунтувань обрання тієї або іншої моделі світового порядку, врядування спільними справами світової спільноти.

Кожний соціум має детермінуючий імператив отримати в міжнародному середовищі достатньо влади й можливостей самореалізації через механіку владних конфігурацій з метою створення та підтримки порядку, найбільш безпечного для власного буття. Натомість похідна дивергенція спрямовує рух соціумів до створення власної моделі, або до

об'єднань чи груп, які мають споріднене бачення «ідеальної моделі» світоустрою, або, в випадку відсутності достатньої потужності для реалізації власної моделі, чи власного бачення такої моделі, до сполучень із сильним лідером чи лідерами, що мають таке власне бачення. За тенденції посилення конфліктної опозиційності лідерській парадигмі побудови глобального світоустрою її перестають сприймати як інтеграційний імператив, що призводить до необхідності або чергової парадигмальної модифікації лідерської моделі, або самого лідера структурно-системних побудов на міжнародній арені, чи зміни лідерської моделі взагалі.

Виникають «незахідні» альтернативні моделі світового порядку. Робиться виклик тим механізмам регулювання порядку, котрі були закладені у західному світі, з'являється усе більша кількість їхніх альтернатив. До участі в його підтриманні, в якій раніше були задіяні держави західної цивілізації, залучаються і інші цивілізаційні центри, зокрема КНР та Індія. Нових гравців об'єднують спільні погляди відносно характеру сучасної системи міжнародних відносин та прагнення брати на себе зростаючу долю відповідальності за міжнародні справи, до встановлення багатопольярного світового порядку, неприйняття американської гегемонії. Політичні сили цих держав намагаються осмислити як нові загрози глобального характеру, так і внутрішні виклики розвитку їх країн з метою знайдення ефективних шляхів поєднання трансформації суспільства, розвитку економіки з дієвою зовнішньополітичною стратегією.

Серед держав, які проти однополярного світового устрою, нові зростаючі потужні гравці з Азії, у першу чергу – Китай. І не тільки тому, що він сам може претендувати на роль окремого силового полюсу у новій розстановці сил, але й тому, що у його традиційній світоглядній доктрині існують свої підходи до можливого міжнародного порядку, який має шанувати цінності інших цивілізацій. Китайська цивілізація є носієм власної системи моральних і суспільних цінностей, які зовсім не потребують підкорення принципам, продиктованим Заходом.

Окрім того, він прагне бути вільним у впровадженні власного зовнішньополітичного курсу. Тому традиційним для нього баченням є таке, що міжнародна система природно залишатиметься багатопольярною, відкидаючи спроби на захист однополярного світу. Виникають «незахідні» альтернативні моделі світового порядку. Робиться виклик

тим механізмам регулювання порядку, котрі були закладені у західному світі, з'являється усе більша кількість їхніх альтернатив. До участі в його підтриманні, в якій раніше були задіяні держави західної цивілізації, залучаються і інші цивілізаційні центри, зокрема КНР та Індія.

Внаслідок цього особливого значення набуває дослідження місця КНР в новому світовому порядку, тобто її активного залучення до рішення всього комплексу глобальних проблем – від підтримання глобального миру та регулювання кризових ситуацій до проблематики економічного співробітництва та торгівлі, забезпеченням продовольчої, енергетичної, екологічної, інформаційної безпеки, протидії міжнародному тероризму, боротьбі з розповсюдженням ЗМЗ, з епідеміями та стихійними лихами, тобто в упорядкуванні процесів на всіх рівнях людської діяльності, що є відзеркаленням інтересів всього людства за відсутності єдиної сили, що забезпечує загальну згоду. У Спільній китайсько-російській декларації про міжнародний порядок у XXI столітті від 30 червня 2005 року було підтверджено прихильність сторін до формування нового справедливого і раціонального світопорядку, заснованого на верховенстві міжнародного права, багатосторонніх підходах, рівності і взаємній повазі, підвищенні ролі ООН у світовій політиці, неприпустимості претензій на монополію у світових справах, поділу держав на провідні й другорядні, нав'язування ззовні моделей суспільного розвитку, застосування подвійних стандартів»⁵.

В політичному лексіконі КНР затверджується термін «багатосторонність» (мультилатералізм, добнянчжуї), який передбачає орієнтацію в міжнародних відносинах на взаємне врахування інтересів, діалог і співробітництво і розглядається як оптимальний варіант еволюції багатополарності, який потребує залучення до прийняття рішень не тільки великих держав, але й якомога більшого кола держав і міжнародних організацій.

Китай, який на думку експертів до 2025 р. може стати найбільшою за розмірами економічною потугою світу, починає прагнути до більш активної участі в управлінні світською системою в торговій, валютній, стратегічній сферах. Відбувається поступове самоусвідомлення Китаєм свого статусу, розробка концепції його відповідальності як глобальної держави. На першому етапі – від закінчення холодної війни до 1997 року – глобальна відповідальність розглядалась лише як довгострокова перспекти-

ва, зберегалася нерішучість при прийнятті на себе конкретних міжнародних зобов'язань, адекватних зростаючій могутності. КНР заявляв про підтримку існуючого міжнародного порядку, хоча і висловлював прагнення до сприяння його реформатуванню в справедливий, багатосторонній демократичний порядок нового типу. Основні положення такого підходу знайшли відображення в «Російсько-китайській спільній декларації щодо багатополарного світу та формування нового міжнародного порядку» від 23 квітня 1997 року.

На другому етапі – від 1997 до 2001 року (терористичні атаки проти США) Китай починає орієнтуватись на поступове нарощування своєї міжнародної відповідальності з метою укріплення власних глобальних та регіональних позицій, що реалізується в його практичній діяльності на міжнародній арені. Цьому сприяли економічні кризи в Південно-Східній Азії та Росії, які продемонстрували масштаби нових економічних загроз. Світове співтовариство позитивно оцінило заходи Китаю по протидії азійській фінансовій кризі. Після цього в офіційному політичному лексіконі Китаю починає використовуватись самоідентифікація як «відповідальної глобальної держави» (в політичному лексіконі така характеристика почала з'являтися з 1999 року, зокрема в збірнику «Дипломатія Китаю»)»⁶. Ця концепція з кінця 1990-х рр. активно розробляється в китайській міжнародно-політичній науці і зміст її полягав в поступовому збільшенню внеску і ступеню участі країни в глобальній та регіональній діяльності, що є як наслідком зростаючої могутності КНР, так і результатом взаємодії національних інтересів КНР і очікувань від неї світового співтовариства.

На третьому етапі, починаючи з 2001 року, Китай фактично завершує попередню адаптацію до свого статусу глобальної відповідальної держави. Нові підходи китайського керівництва були доктринально оформлені в таких документах, як «Концепція національної оборони» (редакція 2004 і 2006 р.), «Меморандум про нову концепцію безпеки» (2002 р.), «Декларація Китаю і АСЕАН про співробітництво в галузі нетрадиційної безпеки» (2002 р.), які базувались на концепції багатополарності та забезпеченні комплексної безпеки всіх країн світу⁷. Керівництво КНР послідовно пропагує концепцію «гармонічного світу» в своєму зовнішньополітичному курсі, засновану на ідеї мирного шляху розвитку країни, яку було проголошено головою КНР Ху Цзіньтао в 2005 році.

На наступному етапі політика КНР зазнає змін, пов'язаних з наслідками світової економічної кризи і подальшим зростанням його абсолютної та відносної економічної могутності. Китай остаточно ідентифікує себе як відповідальна держава, переміщується його зовнішньополітична опора з країн, що розвиваються, на так звані «країни швидкого розвитку», перш за все формат БРІКС. Трансформація Китаю з регіонального в глобального актора знайшла відображення в статті члена Держради КНР Дай Бінго (грудень 2010 р.), Білій книзі Держради «Мирний розвиток Китаю» (вересень 2011 р.), в матеріалах ХУШ з'їзду КПК (листопад 2012 р.). Зовнішньополітичний курс КНР зберігає свій глобальний характер, було підтверджене прагнення «приймати більш активну участь в міжнародних справах, грати роль відповідальної держави»⁸.

Таким чином, становлення Китаю як відповідальної глобальної держави і відповідні зміни у її зовнішньополітичному курсі відбуваються як діалектичний процес взаємодії тенденцій збереження поступальності і оновлення в істотних рисах.

Перехід від однополярного світу до більш складного поліцентричного буде дуже складним. США намагатимуться зберегти свою роль, тому що в найближчому майбутньому вони будуть переважати інші країни за багатьма параметрами – військовому, інформаційному, науково-технічному потенціалу. США будуть залишатись лідуючою державою, але їх лідерство буде піддаватись ерозії, зокрема з боку КНР. Багато західних дослідників вбачають в підйомі Китаю загрозу посилення їх експансіоністських прагнень.

Що стосується Близького Сходу, то саме в цьому регіоні визначається межа американських можливостей. Цей регіон завжди був ареною суперництва великих держав, а контроль над ним розглядається як контроль над долею світу. Тому на Заході активізацію політики Китаю на Близькому Сході розглядають як претензію на глобальне лідерство.

На Близькому Сході КНР завжди максимально дистанціювалася від конфліктів, обмежуючись закликами до відновлення миру і злагоди, утримуючись від зайвої риторики і демонстративних дій. Китай – єдина держава-постійний член РБ ООН,

яка одночасно підтримувала міцні стосунки з Іраном та Сирією, з одного боку, і з Саудівською Аравією та Катаром – з іншого.

Революції на Близькому Сході і Північній Африці стали складним випробуванням для політики Китаю на Близькому Сході. Пекін наголосив на продовженні політики невтручання, в той же час акцентувавши увагу на необхідності захисту інтересів Китаю, перш за все економічних.

В Китаї, який виступав проти будь-якого військового втручання в Сирії, існує розуміння того, що в цій країні вирішується не тільки її майбутнє, але й майбутнє всього регіону. В той же час, підтримуючи Росію в РБ ООН, КНР одночасно здійснювала кроки, спрямовані на встановлення контактів як з сирійською опозицією, так і з США з питань Сирії та Ірану. В сирійській кризі китайці наполягали на збереженні статус-кво, оскільки вбачали в ній не повстання проти диктатури, а боротьбу збройних угруповань, в якій не потрібно приймати чийсь сторону, оскільки Сирія сама має відновити національну стабільність шляхом політичного діалогу.

Таким чином, порядок формується не всіма елементами міжнародної системи, а декількома найпотужнішими за сукупним потенціалом державами, або державою, яка досягла рівня гегемону. В сучасному світі Сполучені Штати продовжують випереджати решту держав за кількісними показниками військової могутності. В той же час подальше політичне послаблення США призводить до змін в ієрархії сучасної міжнародної системи. Такі зміни викликані і посиленням ролі інших держав, зокрема Китаю. На сучасному етапі Китай є однією з найбільш динамічних держав, що розвиваються, що неминуче призводить до зміни його ролі в системі міжнародних відносин як на глобальному, так і на регіональному рівнях, зокрема на Близькому Сході. Швидкі темпи економічного зростання і активне залучення до світової господарської системи обумовили процес перетворення КНР з регіонального лідера в одну з провідних світових держав, в глобальну державу. Китай буде і надалі продовжувати цю політику, виходячи з необхідності захисту своїх зовнішньополітичних геополітичних інтересів.

ПОСИЛАННЯ:

¹ Кинг А. Первая глобальная революция. Доклад Римского клуба / А. Кинг, Б. Шнайдер. – Изд-во «Прогресс», 1991; Международный порядок в начале XXI века / Ин-т политики и деловых коммуникаций, под общ. ред. Г. Г. Гольдина, Л. О. Терновой. – М.: Интердиалект+, 2008. – 170 с.; Неклесса А. quodro Ordo современного мира. Мегатренды мирового развития [Электронный ресурс] / А. Неклесса. – Режим доступа: http://www.knog.net/2001_009.htm.

² Баталов Э. Я. Мировое развитие и мировой порядок / Э. Я. Баталов. – [Б. г.]: Рос. полит. энцикл., 2005. – 376 с.; Богатуров А. Современный международный порядок / <http://www.intertrends.ru/one/001.htm>; Глобалізація і сучасний міжнародний процес / за заг.ред.проф. Б.Гуменюка і проф. С.Шергіна. – К.: Університет «Україна», 2009. – 508 с.; Международный порядок в начале XXI века / Ин-т политики и деловых коммуникаций, под общ. ред. Г. Г. Гольдина, Л. О. Терновой. – М.: Интердиалект+, 2008. – 170 с.; Месснер Д. Архитектура мирового порядка / Д. Месснер // Междунар. политика. – 1998. – № 11.

³ Головченко В.І. Майбутній світоустрій очима китайських фахівців і Україна // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 42 (у двох частинах). Частина II. – С. 3-11; Гуанкай Сюн. Всеобъемлющая концепция национальной безопасности Китая / Сюн Гуанкай // Россия в глобальной политике. – 2009. – Т. 7. – № 3. – С. 92–98; Китайские политологи о новом балансе сил в мире: «послеолимпийская эпоха» и российско-китайские отношения / Ин-т Дальнего Востока РАН, Центр научной информации и документации; сост. В. Н. Барышников. – М.: [б. и.], 2009. – 92 с.; Колдунова Е. В. Сравнительный анализ региональных особенностей новых угроз безопасности: учеб. пособие / Е. В. Колдунова. – М.: Проспект, 2010. – 128 с.; Панченко М. Ю. Реалистическая парадигма международного порядка / М. Ю. Панченко // Полис. – 2009. – № 5. – С. 6–17; Уткин А. И. Мировой порядок XXI века / А. И. Уткин. – М.: ЭКСМО, 2002. – 512 с.; Уткин А. После американской гегемонии: многополярный мир или мир без полюсов? / А. Уткин // Полит. класс. – 2009. – № 4. – С. 59–76.

⁴ Бажанов Е. П. Китай: от Срединной империи до сверхдержавы XXI века / Е. П. Бажанов. – М.: Известия, 2007. – 351 с.; Бергер Я. Китайская модель развития / Я. Бергер // Мировая экономика и международные отношения. – 2009. – № 9. – С. 73–81; Взаимодействие России с Китаем и другими партнерами по Шанхайской организации сотрудничества / Ин-т Дальнего Востока РАН; отв. ред. А. В. Болятко. – М.: [б. и.], 2008. – 179 с.; Галенович Ю. М. Китайская мозаика: сборник статей о современном Китае / Ю. М. Галенович; Ин-т Дальнего Востока РАН. – М.: [б. и.], 2009. – 415 с.; Гуанкай Сюн. Всеобъемлющая концепция национальной безопасности Китая / Сюн Гуанкай // Россия в глобальной политике. – 2009. – Т. 7. – № 3. – С. 92–98; Китай в мировой и региональной политике: история и современность. Вып. 13 (специальный): Основные особенности современного внутри- и внешнеполитического курса китайского руководства и их влияние на образ России в Китае / Ин-т Дальнего Востока РАН; сост. Е. И. Сафронова. – М.: [б. и.], 2008. – 274 с.; Китай. Проблемы гармоничного и устойчивого развития / Ин-т Дальнего Востока РАН, Центр научной информации и документации; отв. ред. В. Г. Ганшин, П. М. Кожин. – М.: [б. и.], 2009. – 95 с.; Китайские исследователи-американисты об особенностях современной фазы развития отношений между Китаем и США / Ин-т Дальнего Востока РАН; отв. ред. Е. Н. Румянцев, П. М. Кожин. – М.: [б. и.], 2008. – 86 с.; 60 лет Китайской Народной Республики: итоги и перспективы / Я. М. Бергер, М. Л. Титаренко, В. Я. Портяков и др. // Проблемы Дальнего Востока. – 2009. – № 5. – С. 80–120; Портяков В.Я. Становление Китая как ответственной глобальной державы: монография / В.Я. Портяков. – М.: ИДВ РАН, 2013. – 240 с.; РФ и КНР подпишут декларацию о международном порядке в XXI веке // Риановости. – 2005. – 30 июня [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.russianwinter.rian.ru/politics/20050630/40817478.html>; Титаренко М. Л. Геополитическое значение Дальнего Востока. Россия, Китай и другие страны Азии / М. Л. Титаренко; Ин-т Дальнего Востока РАН. – М.: Памятники исторической мысли, 2008. – 623 с.

⁵ РФ и КНР подпишут декларацию о международном порядке в XXI веке // Риановости. – 2005. – 30 июня [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.russianwinter.rian.ru/politics/20050630/40817478.html>.

⁶ Портяков В.Я. Становление Китая как ответственной глобальной державы: монография / В.Я. Портяков. – М.: ИДВ РАН, 2013. – С. 19.

⁷ Колдунова Е. В. Сравнительный анализ региональных особенностей новых угроз безопасности : учеб. пособие / Е. В. Колдунова. – М.: Проспект, 2010. – С. 27–28.

⁸ Портяков В.Я. Становление Китая как ответственной глобальной державы: монография / В.Я. Портяков. – М.: ИДВ РАН, 2013. – С. 134.

Kononenko M.G. Middle East direction of Chinese global power status realization / Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Dedicated to such an important issue as conceptual, theoretic and political aspects of Chinese global state status realization, pointing out its Middle Eastern direction. Characteristics of new world order formation, its global trends and tendencies and their direct influence on China are being defined as well. Special attention is being paid to Chinese development paradigms in conditions of new world order composition, the place of China in Middle East.

Keywords: China, Middle East, world order, modern international system, new world order, sovereignty, global tendencies, responsible global state.

Кононенко М.Г. Ближневосточное направление реализации КНР статуса ответственного глобального государства / Институт международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Посвящается важной научной проблеме – концептуально-теоретическим и практико-политическим аспектам реализации КНР статуса ответственного глобального государства, в особенности в ближневосточном направлении. В статье обозначены особенности формирования нового мирового порядка, его глобальные тенденции и их значение для КНР. Особое внимание уделяется современным парадигмам развития КНР в условиях становления нового мирового порядка, места Китая в ближневосточном регионе.

Ключевые слова: КНР, Ближний Восток, мировой порядок, современная международная система, новый мировой порядок, суверенитет, глобальные тенденции, ответственное глобальное государство.

Стаття надійшла до редколегії 18.04.2014

Прийнята до друку 19.05.2014